

smekša i pripremi da kritiku ne shvati kao odbacivanje, već kao prijateljsku gestu. Budući da ona ima za cilj ukazati na nedoličnost, nedosljednost, loše navike... treba biti izrečena ali i prihvaćena dobronamjerno da bi poštovanje ostalo neokrnuto. Ne radi se tu samo o sadržaju izrečenog. Možda je ono čak manje važno u odnosu na boju glasa, ton, pogled i ukupnu poruku koju tijelo neverbalno i nesvjesno šalje sugovorniku. Sve je navedeno jako važno i potrebno je stoga uskladiti riječi i osjećaje kako poruka ne bi bila krivo shvaćena. Jedino na takav način i s tim preduvjetima moguće je ostati različit, a poštovan, prihvaćen, a onda i promijenjen, na bolje.

Molitva za mudro uređenje života od sv. Tome Akvinskog

Udijeli mi, Gospodine Bože moj,
um koji će te spoznati,
marljivost koja će te tražiti,
mudrost koja će te naći;
ponašanje koje će ti se sviđati,
ustrajnost koja će te pouzdano čekati,
i pouzdanje koje će te konačno zagrliti.
Daj da ovdje u duhu pokore podnosim
kazne,
da se na ovom putovanju po milosti
služim tvojim dobročinstvima
i da u slavi u nebu uživam tvoje radosti.
Koji živiš i kraljuješ, Bože,
u sve vijeke vjekova. Amen.

TEOLOGIJA SVETOG VAZMENOG TRODNEVLJA

fra Ivan Grubišić

Postoje događaji koji očituju svetost nekog mjesta, nekog trenutka. Svetost Božjeg prodiranja u ovaj svijet je stvarnost. No, dogodilo se nešto nevjerovatno. Bog koji je u sebi Trojstven, koji postoji nezavisno od ovoga svijeta, od njegova prijelaza nakon smrti k Ocu, ne postoji više bez svijeta. Bog nije stvorenje, ali je stvorenje postalo neotuđivi dio Božanstva. Po Kristu u Duhu Svetom Bog je premostio jaz između Boga i ljudi, koji čovjek sam ne može prijeći. Potvrdu toga nalazimo i kod sv. Pavla: „Jer i stvorenje će se osloboditi robovanja pokvarljivosti da sudjeluje u slobodi i slavi djece Božje. Jer znamo: sve stvorenje zajedno uzdiše i muči se u porođajnim bolima sve do sada. Ali ne samo ono! I mi koji imamo prvine Duha, i mi u sebi uzdišemo iščekujući posinstvo, otkupljenje svoga tijela.“ Otajstvo je to veliko! Bog čini sve novo i priprema nam stan u sebi. To je nova radost koja nas tješi u kaosu ovoga svijeta. No, dok nam priprema stan, dok traje ovo zemaljsko, Bog je htio da imamo sigurno boravište, da budemo zaštićeni, da imamo sklonište u kojem nalazimo svu utjehu, sredstva i opremu, da spremno i dragovoljno s uljem u svjetiljkama iziđemo u susret Gospodinu kada zovne. To sklonište je Crkva koju je Isus htio.

Veliki Četvrtak

Židovska Pasha bila je i jest obiteljski blagdan. Nije se slavila u Hramu, nego u kući. Još u knjizi Izlaska nalazimo sliku kuće kao mjesto utočišta u onoj tamnoj

noći prolaska anđela Gospodnjega. S druge strane, egipatska noć slika je snage smrti, razaranja i kaosa, a to je i svijet današnjice. U takvoj situaciji kuća i obitelj pružaju zaklon, oni su oklop i štit života od tame.

Izrael će u ona vremena svake godine o blagdanu Pashe hodočastiti u Jeruzalem, kako bi se vratio svojim izvorima, kako bi nanovo bio stvoren, kako bi iznova primio svoje spasenje, oslobođenje i temelj. Isto tako je i nama danas činiti, jer tijekom godine narod je uvijek u opasnosti raspršiti se, ne samo izvanjski, nego i iznutra, izgubiti nutarnje temelje koji ga drže. Treba se vratiti svojim izvornim temeljima, kako Židovi tada, tako i mi danas. Jer Krist je naša Pasha, On je jaganjac koji se za nas prinosi, Njemu se vraćamo, Njega uprisutnjujemo, Njega stvarno blagujemo, te nas On pretvara u same sebe.

Isus je slavio Pashu u kući sa svojom obitelji i s apostolima, koji su postali njegovom novom obitelji po važećem pravilu, prema kojemu su hodočasnici koji su dolazili u Jeruzalem mogli utemeljiti udruženja hodočasnika, nazvana „Chaburot“. Poput njegovih drugova s hodočašća, mi smo njegova kuća, i tako je Crkva nova obitelj, novi grad, novi Jeruzalem koji od nas

udaljava snage zla, kao što je škropljenička krv janjaca udaljavala anđela smrti, tako nas danas i krv Jaganjca Božjega čuva i štiti od svakoga zla. Njene su zidine učvršćene snagom krvi Isusa Krista, i vrata je paklena neće nadvladati. Stoga bi ovo za nas trebala biti noć u kojoj prelazimo put prema novome gradu, novoj obitelji, prema Crkvi, u koju se upisujemo kao u istinsku domovinu srca.

Jer, Židovi su bili nomadi, bili su narod u hodu, bez domovine. Duboka poruka je ovdje da i kada imamo kuću, da smo uvijek nomadi i da kao ljudi nikada nismo konačno kod kuće, kao ljudi uvijek smo na putu. Stara Crkva je riječ „Pasha“ prevela sa „prijelaz“, kao hod Isusa Krista preko smrti do novog života Uskrsnuća. Stoga je Pasha i za nas postala i ostala hodočasničko slavlje, i ne smijemo zaboraviti da ćemo jednoga dana morati ostaviti sve što posjedujemo te naposljetku nije važno što imamo, nego samo ono što jesmo, da ćemo na kraju morati položiti račun, o tome kako smo na ovome svijetu bili osobe koje su si uzajamno darivale mir, domovinu, obitelj i novi grad.

Smisao Kristove Crkve, Njegove kuće na zemlji, nije da bude zatvorena u sebi, nego da poput Krista koji je nakon objeda ustao i izišao, te prešao potok Cedron, granicu Jeruzalema. Ušao je u najdublji kaos ili „sišao je nad pakao“ kako velimo u simbolu. Crkva treba stoga ići za Kristom, ne bojati se kaosa, jer je jači Krist, On je u njega ušao, a mi ulazeći u kaos Njega slijedimo. On je sišao jer je jači od jakoga, tj. od smrti. Božja ljubav moćnija je od razaranja.

Poticaj:

Na kraju liturgije Velikoga četvrtka Crkva nasljeđuje Isusov hod, noseći Presveto izvan svetohraništa u pokrajnu kapelu,

koja predstavlja osamljenost Getsemanija. Naš je zadatak da ulazimo u njegovu osamljenost, da uvijek tražimo Njega, zaboravljena, ismijana, tamo gdje je On sam, gdje ga ljudi ne žele upoznati i biti s njime. Trebamo ga tražiti u drugima. „Što učiniste jednom od ove moje najmanje braće, meni učiniste (Mt 25,40)“.

Veza između Posljednje večere, Križa i Uskrsnuća

„Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?“ (Mk 15,34) Ova Gospodinova molitva je ključ između kristologije i soteriologije. Isus je umro moleći. Teologija križa ovoga psalma prilagodila se Njemu. Proročanstvo psalma se odnosilo na Njega, jer se psalam očitovao kao Isusova vlastita riječ, budući da psalam nije imao svoga istinskog molitelja u drugome doli u Isusu, napuštenom, izruganom, ali od Oca uslišanom i proslavljenom. Prauzor boli na koju ovaj psalam ukazuje bez da ga imenuje, ovdje je postao konkretan i stvaran; ovdje se ispunila ona izvorna bol pravednika kojega Bog prividno odbacuje.

Njegova smrt je bila molitva i prijelaz k Ocu. On je molio s Pismima i Pismo je u Njemu postalo tijelom, ili stvarnom mukom, patnjom Njega pravednika. On je taj koji je uklopio svoju smrt u Božju riječ, u kojoj je živio i koja je živjela u Njemu, te se u Njemu očitovala. Samo ovako se može vidjeti neraskidiva veza između Posljednje večere i Isusove smrti, ali također i Uskrsnuća. Događaj Posljednje večere anticipacija je smrti, preobraženje smrti u čin ljubavi. U ovom smislu evanđelist Ivan govori o Isusovoj smrti kao proslavi Boga i Sina. Isus preobražava smrt u čin priopćavanja samoga sebe, a to je spasenje ljudi, jer ova ljubav pobjeđuje smrt. Čak i sama smrt koja je inače završetak riječi i smisla, postaje

riječ i boravište smisla koji se dariva. Tako nam Isusova smrt daje ključ razumijevanja Posljednje večere, a Večera je anticipacija smrti, preobraženje nasilne smrti u svojevolutnu žrtvu, u ovaj čin ljubavi koja je otkupljenje svijeta.

Važno je spomenuti da euharistija ne izvire iz odvojene Večere. Ona izvire iz jedinstva Večere-Križa, jer iz Njegova boka je potekla krv i voda (Iv 19, 34) – krštenje i euharistija. Jedinstvo se očituje i u riječima: „ovo je moje tijelo, ovo je moja krv.“ Ovdje također uočavamo Božju odlučnost, da nam do prolijevanja svoje krvi koje završava smrću daruje svu puninu svoje ljubavi. „Budući da je ljubio svoje, one u svijetu, do kraja ih je ljubio.“ (Iv 13,1) No Isus ne staje na primjeru, nego kaže: dao sam vam primjer da i vi tako činite! (Iv 13, 15) Riječi njegove „ovo činite meni na spomen“ su ujedno i poziv da se sjetimo poziva na ovu vrstu ljubavi, gdje Isus ne želi da ista zadržimo za sebe, nego da se potpuno darujemo. On želi da se slegnemo i dotaknemo čovjeka tamo gdje je najpotrebniji pomoći, očišćenja.

Još su proroci nadahnuti Duhom Svetim shvatili da je trpljenje vjernog Izraela bila istinska žrtva i nova liturgija. A s druge strane je Izrael znao da se osobito u svojoj patnji približava Bogu, te da patnju treba preobraziti u vjeru, u čin hvale Bogu, u liturgiju života. Izrael je shvatio da je ovaj lik sluga Božjega bio veći od pojedinaca, od proroka i od svega naroda. Shvatio je da je taj lik bio „sacramentum futuri“. Nada patnje Izraelove je bila u tome što je trpeći narod bio anticipacija istinskog sluga Božjega, te je tako sudjelovao u njegovoj milosti. Znači, sudjelovati u euharistiji, pričestiti se Kristovim tijelom i krvlju, zahtijeva liturgiju života, sudjelovanje u mucu Sluge Božjega. U ovome sudjelovanju naše patnje postaju „žrtva“ te tako možemo dopunjavati u / našemu/ tijelu ono što nedostaje Kristovim patnjama“ (Kol 1,24). Važno je razumjeti da se u zajedništvu patnja - ostvaruje sakramentalno zajedništvo, po kojemu ulazimo u bogatstva Gospodinova milosrđa, te da iz ove su-patnje izvire sposobnost da budemo milosrdni.

Ako smo do sada govorili o vezi između Večere i Križa, uvijek smo zapravo govorili i o Uskrsnuću. Večera, Križ i Uskrsnuće čine jedno nedjeljivo vazmeno otajstvo. Stoga nakon Večere Gospodnje i nakon Velikog petka nema otpusta „idite u miru“, nego se razide u tišini. Svetkovina još traje sve do Uskrsnuća Gospodnjeg. Teologija Križa je Uskrsnuće, jer je Uskrsnuće božanski odgovor i božansko tumačenje Križa. Teologija Križa je vazmena teologija, teologija pobjedne radosti također i u dolini suza.

Treći dan uskrsnuo

Dok je Gospodin bio u grobu, Bog nam je uputio propovijed bez riječi. Ova božanska šutnja bila je najgora šutnja ikada u povijesti. No iz ove šutnje proizići će nova Riječ koja će učiniti sve novo. „Tada Onaj što sjedi na prijestolju reče: „Evo, sve **činim** novo!“ I doda: „Napiši: Ove su riječi vjerne i istinite“ (Otk 21, 15). Kada govorimo o smrti i Uskrsnuću Kristovu, onda uvijek trebamo biti svjesni konteksta. Nije to uskrsnuće koje se dogodilo čudesno i iz vedra neba bez najave. Sv. Pavao nam spominje dva bitna stupa koja poslije ulaze u Vjerovanje. Jedan je „prema Pismima“, a drugi je „za naše grijeh“.

Riječi „prema Pismima“ ucjepljuje događaj u odnos s poviješću starozavjetnoga saveza Boga s njegovim narodom. Ova smrt nije nepovezan slučaj, nego pripada tkanju ove Božje povijesti. Od nje prima svoju logiku. To je događaj u kojemu se ispunjavaju riječi Pisma, to je događaj koji u sebi nosi smisao, za razliku od svih predhodnih smrti koje smo gledali u smislu završetka i boli. Božja Riječ koja se navijestila u starome zavjetu došla je među ljude i umrla je „za naše grijeh“ gdje smo kod drugog stupa. Isusova smrt je uklonjena sa crte smrti koja je bila obilježena kao prokletstvo koje proizlazi iz stabla spoznaje dobra i zla. Ova smrt je drugačija. Isus se ne vraća u zemlju odakle je uzet. Prema židovskome tumačenju, raspadanje tijela počinje nakon trećeg dana, te „po Pismima“ navješta svoju smrt i uskrsnuće. „Nečeš ostaviti moj život u grobu, niti ćeš dopustiti da svetac tvoj vidi raspadanje“ (Ps 16,10). Riječ Pisma se ispunja u Isusu, jer On uskrsava treći dan, prije nego započne raspadanje. Sve što se događa, događa se u kontekstu Pisma. Isusova smrt odvodi u grob, ali ne u raspadanje. On je smrti smrt. Tako nam uskrsna objava daje pravo da pjevamo „Aleluja“ u svijetu kojemu prijete oblak smrti.

MUČENIŠTVO KAO BIT DUHOVNOG ŽIVOTA PREMA IGNACIJU ANTIOHIJSKOME I POLIKARPU IZ SMIRNE

17. listopada Crkva časti svetog Ignacija Antiohijskog, apostolskog oca i biskupa, učenika svetog Ivana Evanđeliste, starokršćanskog pisca, poznatog pod imenom „Bogonosac“, mučenika koji je zbog svoje vjere ubijen tako što je u rimskom Koloseumu bačen zvjerima.

Prema pisanjima nekih crkvenih otaca, apostol Petar bio je prvi biskup Antiohije, a Ignacije je bio treći, tj. bio je biskupom Antiohije od 70. do 107. godine. Smatra se da je Ignacije jedan od apostolskih otaca budući da je živio za vrijeme prvih desetljeća postojanja Crkve i bio je u izravnom dodiru s apostolima Petrom i Ivanom. Pri rođenju bio je nazvan Ignacije, no na krštenju je dobio ime Teofor. Umro je kao mučenik tijekom progona kršćana koji je započeo rimski car Trajan. Usred toga velikog iskušenja mnogi su kršćani, uključujući i Ignacija, postali mučenici i umrli raskomadani od zvijeri u rimskim amfiteatrima ili razapeti, spaljeni na lomači, itd. Ignacije je bio doveden čak iz Sirije u Rim kako bi bio mučen. O tome putovanju u Rim, Ignacije je zapisao: „Od Sirije sve do Rima borim se sa zvijerima, na kopnu i moru, noću i danju, vezan uz deset leoparda, tj. uz odred vojnika. Na primljeno dobročinstvo oni bivaju gori. No njihovim zlostavljanjem postajem uvježbaniji, ali time nisam opravdan“. U Seleuciji je Ignacije, okružen vojnicima, bio ukrčan na brod koji

fra Milan Sladoja

je putovao do Cilicije ili Pamfilije. Odatle su pješice otputovali u Smirnu, prolazeći kroz Filadelfiju, ostavljajući iza sebe Efez, Trali i Magneziju. Tijekom zaustavljanja u Smirni, Ignacija je primio biskup Polikarp iz Smirne kao i drugi kršćani iz tog područja. Upravo je tamo napisao četiri od sedam svojih poslanica: poslanicu Efežanima, Magnežanima, Tralijanima i Rimljanima. Sljedeće je zaustavljanje bilo u Troadi gdje je napisao još dvije poslanice: kršćanima u Filadelfiji i Smirni, te pismo Polikarpu.

Čitajući Ignacijeve poslanice može se iščitati jedno stanje duhovne dubine i poniznosti gdje je sve prepustio Bogu u nadi da će svojom molitvom ispuniti sudbinu koja mu je od Boga dana i podnijeti mučeničku smrt. U poslanici Rimljanima poziva rimske kršćane da ga ne izbave od mučeništva. „Svim Crkvama pišem i svima poručujem da rado umirem za Boga, ako me vi ne spriječite. Preklinjem vas, ne iskazujte mi neprikladnu naklonost. Pustite me da budem hrana zvijerima po kojima mogu stići Bogu. Božje sam žito i zubi me zvijeri melju da postanem čisti kruh Kristov“ Iz ovog navedenog citata iz poslanice Rimljanima jasno vidimo kako